

เรื่อง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ วรรคหนึ่ง ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๖๔ หรือไม่

๑. ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

ศาลฎีกาส่งคำร้องของผู้ร้องซึ่งเป็นจำเลยในคดีแพ่งขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๔ สรุปได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพธิ์ เป็นโจทก์ฟ้องนายสมศักดิ์ โรจนสถาพรกิจ พนักงานส่วนตำบลของโจทก์ เป็นจำเลยต่อศาลแขวงสุพรรณบุรี กล่าวหาว่าจำเลยกระทำความผิดทางวินัย โจทก์จึงมีคำสั่งไล่ออกจากราชการ และเรียกเงินที่จำเลยรับไปขณะดำรงตำแหน่งคืน จำเลยยื่นคำให้การต่อสู้คดี ศาลแขวงสุพรรณบุรีพิพากษาว่า คำสั่งของโจทก์ที่ไล่ออกจากราชการเป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย แต่โจทก์ไม่มีสิทธิเรียกเงินพร้อมดอกเบี้ยคืนจากจำเลย พิพากษายกฟ้อง จำเลยอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิจารณาแล้ว เห็นว่า อุทธรณ์ของจำเลยไม่เป็นสาระแก่คดีอันควรได้รับการวินิจฉัยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ วรรคหนึ่ง พิพากษายกอุทธรณ์ของจำเลย

จำเลยยื่นฎีกา คัดค้านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ และยื่นคำร้องโต้แย้งว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ วรรคหนึ่ง ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๖๔

ศาลรัฐธรรมนูญรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๔๘ คดีอยู่ในระหว่างการพิจารณา คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ประกาศให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ สิ้นสุดลงเมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๔๙ และให้ศาลรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลงพร้อมกับรัฐธรรมนูญ ภายหลังมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๙ โดยมาตรา ๓๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้บรรดาการใดที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญหรือเมื่อมีปัญหว่ากฎหมายใดขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ และมาตรา ๓๕ วรรคท้าย ให้โอนบรรดาอรรถคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างการดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญก่อนวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๔๙ มาอยู่ในอำนาจและความรับผิดชอบของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ

๒. ประเด็นเบื้องต้น

คณะกรรมการรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยในประเด็นเบื้องต้นว่า จำเลยโต้แย้งว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ วรรคหนึ่ง ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช

๒๕๔๐ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๖๔ แต่ขณะนี้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ สิ้นผลบังคับไปแล้ว คณะตุลาการรัฐธรรมนูญยังต้องวินิจฉัยปัญหาตามข้อโต้แย้งของจำเลยหรือไม่

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว เห็นว่า จำเลยยื่นคำร้องขอให้ส่งข้อโต้แย้งว่ากฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญไปให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย เมื่อวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ ขณะที่จำเลยยื่นคำร้องนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ยังมีผลใช้บังคับ หากบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามข้อโต้แย้งของจำเลยขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ บทบัญญัติดังกล่าวย่อมเป็นอันสิ้นผลบังคับและมีผลให้ไม่อาจนำมาใช้บังคับแก่คดีของจำเลยซึ่งยังไม่ถึงที่สุด ดังนั้น คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคำร้องดังกล่าว

๓. ประเด็นที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ วรรคหนึ่ง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๖๔ หรือไม่

พิจารณารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดให้การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพ ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ เป็นการบัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ โดยชัดแจ้ง โดยปริยาย หรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมได้รับความคุ้มครอง และผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐโดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมายและการตีความกฎหมาย มาตรา ๒๘ เป็นบทบัญญัติที่รับรองให้บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน รวมทั้งยินยอมให้บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้ และมาตรา ๖๔ เป็นบทบัญญัติที่ให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ พนักงานส่วนท้องถิ่น และพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรของรัฐ ให้สามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดในกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจรรยาบรรณ สำหรับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติว่า “ข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่จะยกขึ้นอ้างในการยื่นอุทธรณ์ นั้น คู่ความจะต้องกล่าวไว้โดยชัดแจ้งในอุทธรณ์และต้องเป็นข้อที่ได้ยกขึ้นมาก่อนมาแล้วโดยชอบในศาลชั้นต้น ทั้งจะต้องเป็นสาระแก่คดีอันควรได้รับการวินิจฉัยด้วย” เป็นบทบัญญัติที่กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการอุทธรณ์ ซึ่งคู่ความหรือผู้ที่เกี่ยวข้องที่ต้องการใช้สิทธิอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นต้องปฏิบัติ ทั้งนี้ก็เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีของคู่ความและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคน ซึ่งถูกโต้แย้งสิทธิหรือหน้าที่ หรือมีกรณีที่จะต้องใช้สิทธิทางศาลโดยทั่วไป โดยอุทธรณ์ทุกฉบับต้องระบุ

ข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิงโดยละเอียด และประเด็นที่จะตั้งในชั้นอุทธรณ์ต้องเป็นประเด็นที่ว่ากันมาแล้วโดยชอบและถูกต้องตามกระบวนการพิจารณาในศาลชั้นต้นโดยศาลชั้นต้นได้วินิจฉัยข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายนั้นด้วยจะตั้งประเด็นขึ้นใหม่ไม่ได้ ส่วนหลักเกณฑ์ที่ว่า การอุทธรณ์ในข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายจะต้องเป็นสาระแก่คดีอันควรได้รับการวินิจฉัย นั้น คำว่า ข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายไม่เป็นสาระ คือ ข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่ไม่เป็นข้อเท็จจริงหรือไม่เป็นประโยชน์แก่คดี หรือไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาของศาล ถ้าปัญหานั้นถึงศาลอุทธรณ์จะหยิบยกขึ้นมาวินิจฉัยก็ไม่ทำให้ผลของคดีเปลี่ยนแปลงไปปัญหานั้นไม่ถือว่าเป็นปัญหาหรือข้อที่เป็นสาระแก่คดีอันควรได้รับการวินิจฉัย แต่อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติดังกล่าวเป็นเพียงการจำกัดข้อความที่จะอุทธรณ์ว่า ต้องอยู่ภายในขอบเขตที่กฎหมายกำหนด แต่มิใช่บทบัญญัติเด็ดขาด เนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ วรรคสอง บัญญัติว่า “ถ้าคู่ความฝ่ายใดมิได้ยกปัญหาข้อใดอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนขึ้นกล่าวในศาลชั้นต้น หรือคู่ความฝ่ายใดไม่สามารถยกปัญหาข้อกฎหมายใด ๆ ขึ้นกล่าวในศาลชั้นต้น เพราะพฤติการณ์ไม่เปิดช่องให้กระทำได้ หรือเพราะเหตุเป็นเรื่องที่ไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติว่าด้วยกระบวนการพิจารณาชั้นอุทธรณ์ คู่ความที่เกี่ยวข้องย่อมมีสิทธิที่จะยกขึ้นอ้างซึ่งปัญหาเช่นนั้นได้” บทบัญญัตินี้ดังกล่าวเป็นข้อยกเว้นของมาตรา ๒๒๕ วรรคหนึ่ง โดยให้สิทธิแก่คู่ความที่จะยกปัญหาบางอย่างขึ้นมาอุทธรณ์หรือฎีกาได้แม้จะมีได้กัันมาแล้วในศาลชั้นต้น บทบัญญัติมาตรา ๒๒๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งจึงเป็นการให้สิทธิแก่คู่ความในการต่อสู้คดีอย่างเท่าเทียมกัน โดยต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์แห่งการอุทธรณ์ตามที่บัญญัติไว้ดังกล่าว ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ดำเนินไปด้วยความรวดเร็ว โปร่งใส และเป็นธรรม และเพื่อมิให้ปัญหาข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่ไม่เป็นสาระต้องเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาลอันจะทำให้กระบวนการพิจารณาของศาลต้องล่าช้าไม่เป็นประโยชน์ต่อคู่ความในทางคดีอันเป็นการคุ้มครองสิทธิของบุคคลซึ่งเป็นคู่ความในคดี กับทั้งเพื่อมิให้เป็นการประวิงคดี ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ วรรคหนึ่ง จึงมิได้เป็นบทบัญญัติจำกัดสิทธิของบุคคลหรือทำให้คุณค่าของความเป็นมนุษย์ ต้อยลงแต่อย่างใด และเป็นบทบัญญัติที่ผูกพันองค์กรผู้ใช้อำนาจอธิปไตย และองค์กรอื่นของรัฐในการใช้บังคับบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าว บทบัญญัติมาตรา ๒๒๕ วรรคหนึ่ง ให้สิทธิบุคคลในการฟ้องและต่อสู้คดีในศาลได้ อีกทั้งเป็นการให้สิทธิแก่บุคคลทั่วไปซึ่งรวมทั้งบุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ พนักงานส่วนท้องถิ่น และพนักงานหรือลูกจ้างขององค์การของรัฐ ในการต่อสู้คดีอย่างเท่าเทียมกัน เพียงแต่ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดไว้เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมเท่านั้น

๔. ผลคำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ วรรคหนึ่ง ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๖๔

องค์คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ นายปัญญา ถนอมรอด นายอักษรাত্র จุฬารัตน หม่อมหลวงไกร
ฤกษ์ เกษมสันต์ นายสมชาย พงษ์ธา นายธานีศ เกศวิพิทักษ์ นายนุรักษ์ มาประณีต นายจรัญ ทัตถกรรม
และนายวิชัย ชื่นชมพูนุท

หมายเหตุ ประกาศราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม ๑๒๔ ตอนที่ ๖๓ ก วันที่ ๔ ตุลาคม
๒๕๕๐

เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบสำนวน
นายกมล โสทธิโกคา ผอ.กค.๔

ย่อโดย นายกมล โสทธิโกคา
ผู้อำนวยการกลุ่มงานคดี ๔